

Konservatuvar Öğrencilerinin Türk Sanat Müziği Repertuarı Dersine Yönelik Görüşleri

Banu GEBOLOĞLU¹

Öz

Konservatuvar öğrencilerinin Türk Sanat Müziği Repertuarı (TSMR) dersine ilişkin görüşleri doğrultusunda, Türk müziği eğitimi alanında derinlemesine bir anlayış geliştirmeye ve öğretim sürecini iyileştirmeye yönelik katkı sağlamayı amaçlayan bu araştırma, nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırma, Karadeniz bölgesinde yer alan ve Türk müziği eğitimi veren Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarının ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiş ve veriler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, konservatuvar öğrencileri TSMR dersinin meslek hayatlarına en çok bilgiyi kullanma anlamında katkı sağlayacağını, dersin işlenişinde kullanılan öğretim strateji, yöntem ve tekniklerinden en çok gösteri tekniğinin kullanıldığını ve derste kullanılan ölçme aracının dersin hedef davranışlarını içerdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin büyük çoğunluğu bu derste en çok teknik anlamda zorlandıklarını, teknik çalışma ve derse çalışma vakti ayırma ile bu zorlukların üstesinden gelebileceklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler TSMR dersinin etkili olabilmesi için ise, ders öncesi hazırlık yapmanın, derste çalgı ile eşlik etmenin ve öğretimin bireyselleştirilmesinin önemli ve gerekli olduğunu belirtmişlerdir. TSMR dersinde, öğrencilerin yaşadıkları zorlukların çözümüne yönelik uygulamalara ağırlık verilmesi ve ders süresince dersin yürütücüsü tarafından öğrencilerin yaşadığı kaygıyı azaltmaya ve ortadan kaldırmaya yönelik yöntemlerin geliştirilmesi, araştırmanın önerileri arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Müziği, Konservatuvar, Müzik Eğitimi, Türk Sanat Müziği Repertuarı Dersi, Konservatuvar Öğrencisi

The Opinions of the Conservatory Students about the Turkish Art Music Repertoire Course

Abstract

This research, which aims to contribute to developing an in-depth understanding of Turkish music education and improving teaching processes in accordance with the views of conservatory students on the Turkish art music repertoire course, has been designed as a qualitative research. The research was conducted with second, third- and fourth-year students of Tokat Gaziosmanpaşa University State Conservatory, which is located in the Black Sea region and provides Turkish music education. The data of the research were obtained using the semi-structured interview technique and the data were analyzed through content analysis. As a result of the research, conservatory students stated that TSMR course would contribute to their professional lives in terms of using information the most, that the demonstration technique was used the most among the teaching strategies, methods and techniques used in the course, and that the measurement tool used in the course included the target behaviors of the course. In addition, the majority of the students stated that they had the most technical difficulties in this course mostly, and that they could overcome these difficulties by spending time on technical studies and studying for the course. Students stated that for TSMR course to be effective, it is important and necessary to prepare before the lesson, accompany the lesson with an instrument, and individualize the teaching. In TSMR course, focusing on practices aimed at solving the difficulties experienced by students and developing methods to reduce and eliminate the anxiety experienced by students by the course instructor during the course are among the recommendations of the research.

Keywords: Turkish Music, Conservatory, Music Education, Turkish Classical Music Repertoire Lesson, Conservatory Student

Atf İçin / Please Cite As:

Geboloğlu, B. (2024). Konservatuvar öğrencilerinin Türk Sanat Müziği Repertuarı Dersine yönelik görüşleri.

Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13(3), 992-1007. doi:10.33206/mjss.1441540

Geliş Tarihi / Received Date: 22.02.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 13.03.2024

¹ Doç. Dr. -Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, banu.gebologlu@gop.edu.tr,

 ORCID: 0000-0002-0589-3050

Giriş

Binlerce yıllık zengin tarih, göçler, fetihler ve kültürel etkileşimlerin bir ürünü olan Türk müziği, Anadolu'dan Orta Asya'ya kadar yayılmış büyük bir coğrafyada yaşayan insanların hislerini, öğrendiklerini ve hayatlarını yansıtan bir aynadır. Türk müziği, Türk topluluklarının savaş, barış, düğün, ölüm gibi anlarda vazgeçemediği, Türk kültürü içinde yer alan önemli bir hazinedir (Sayan, 2003). Türk müziği ana başlığı altında yer alan Türk sanat müziği, zengin tarihi ve derin kültür kökleri ile Türk müziğinin önemli bir bileşimini oluşturur. Türk sanat müziği zengin makamları, derin duygusal anlatımı ve kendine has tını icrâsıyla kültürel mozaiğin önemli bir parçasını oluşturur. Tekrar ve hafıza aktarımını temel alan bu müzikte, hafıza aktarımı yoluyla gerek aynı dönem gerekse farklı kuşaklar arasında Türk müziği geleneğinin kuşaktan kuşağa iletilmesi ve bu yolla ortak bir müzik kültürünün oluşması sağlanmıştır (Güray, 2011). Türk müziğinde icrâ notadan daha önemli olmuş, icrâ geleneğinde nota sadece eserleri hatırlatmak amacıyla kullanılmıştır (Yahya Kaçar, 2012). Nota sadece bir taslak iken, icrâcı bu taslağı temel almakta ve taslağın dışına çıkmamak koşulu ile icrâya kendi yorumunu katabilmektedir.

Gelecek nesillere geleneksel bilgi ve aktarımın yapıldığı, belirli bir alanda ustalaşmayı hedefleyen usta-çırak ilişkisinde usta, genellikle uzun ömürlü bir beceriyi geliştirmiş ve deneyimi kazanmış bir kişiyi temsil eder. Çırak ise, bu beceriyi öğrenmek ve ustasından bilgi ve deneyim edinmek isteyen kişiyi ifade eder. Bu ilişki, ustaların çıraklara rehberlik ettiği, bilgi ve becerilerini aktardığı, deneyimlerini paylaştığı bir öğrenme sürecini içerir. Türk müziğinde bu öğrenme süreci, usta-çırak ilişkisi ve meşk yöntemi ile sağlanmıştır. Alanyazında meşk yöntemi ile ilgili birçok tanıma ve görüşe rastlamak mümkündür. Bir tanıma göre meşk, beceri geliştirmeyi hedefleyen ve ustadan çırağa hafıza, yani ezber vasıtasıyla aktarım yapan bir metottur (Güray, 2011). “Meşk, nota yazımını tamamen dışlayan bir öğretim sistemiydi” (Behar, 1987, s. 69). Hat sanatında olduğu gibi müzik eğitiminde de kullanılan meşk yönteminde, notanın hafızayı körelttiği, üslubu yok ettiği düşüncesi vardır. Bu nedenle, öğretim kesinlikle notasız yapılmalı, güfte mutlaka ezberletilmeli ve eser usûl vurdurularak öğretilmelidir (Tanrıkorur, 2016). Geçmişte öğreticiyle öğrenici arasında bire bir ilişki gerektiren bir eğitim yöntemi olarak bilinen meşk, en iyi öğrenme yolu olarak tanımlanmıştır (Tura, 2017). Bekir Sıdkı Sezgin'e göre, temelde öğrencinin öğreticiyi taklit etmesi ile gerçekteleşen meşk, Türk müziğinde en güzel ve etkili öğrenme yoludur ve aslında bir nefis terbiyesidir (Gedik, 2005). Meşk yöntemi, Osmanlı/Türk müzik geleneğinde dört yüzyıl kadar devam etmiş ve bir müzik öğretim yöntemi olmanın yanında, aynı zamanda çalgısal ve sözel eserler repertuarının da asırlarca nesilden nesile aktarımını sağlamıştır. Bu yöntem ses ve çalgı öğretimini ve icrâ üslûplarını şekillendirmekle kalmamış, repertuarın da kuşaktan kuşağa aktarımını ve zamanla da yinelenmesini sağlamıştır (Behar, 1992). Tüm bu düşünce ve uygulamaların yanı sıra Fanton'a (1987) göre, notasızlık Türk müziğinin ilerlemesine büyük bir engeldir ve nota kullanımı bu müziği öğrenmek isteyen yabancılara çok yararlı olacaktır.

Hafıza esasına dayanan meşkte hafıza unsuru, özellikle Türk müziği icrâcılarının güvendiği bir unsurdur, fakat bir eseri hafızaya almak için uzun süreler esere hâkim ustalar ile meşk etmek gerekir. Nota kullanmadan tamamen meşk yöntemi ile eserleri öğrenmeye çalışmak, aslında icrâcının öğrenmesini zorlaştıran da bir durumdur. Bu nedenle tarihi süreç içerisinde, Türk müziği eserlerinin doğru bir biçimde gelecek kuşaklara aktarımı ve öğretim kolaylaştırılması için nota kullanımına geçmek bir zorunluluk olmuştur. Meşkten vazgeçmeyerek ve aynı zamanda nota kullanımıyla birlikte oluşturulacak öğretim, daha sağlıklı ve yararlı olacağı görüşü ile Türk müziği eğitim sistemi son şeklini almıştır.

Meşkin yapıldığı yerler; Mehterhane, Mevlevihane, Enderun, musiki esnafı loncaları ve özel meşkhâneler olarak sayılabilir ve bu kurumların amacı, müziğin tanınıp sevilmesini, yaygınlaşmasını sağlamaktır (Tanrıkorur, 2016). Osmanlı Devleti'nde müzik eğitimi amaçlı olarak kullanılan bu kurumların zaman içerisinde lağvedilmesinin ardından, 1916 yılında Türk ve Batı müziği eğitimlerinin verildiği Darülelhan kurulmuştur. Darülelhan, Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye'nin ilk resmi konservatuvarıdır (Behar, 2008). Konservatuvarlar müzik eğitimi almak isteyen adayları, bu alanda profesyonel bireylere dönüştürmek için birer hazırlık platformu olarak hizmet ederler. Ancak, bu platformun sağlam temeller üzerine oturması, öğrencilerin bu müziği teknik ve teorik açıdan bilmelerine, dinlemelerine, özümsemelerine ve özgün yorumlama biçimlerine sahip olmalarına bağlıdır. Türk müziği eğitiminin verildiği ilk devlet konservatuvarı ise 1976 yılında İstanbul'da kurulmuş, 1982 yılında ise İstanbul Teknik Üniversitesine bağlanarak ilk Türk Müziği Devlet Konservatuvarı olarak eğitimine başlamıştır (Halıcı, 1986). Bu konservatuvarın müfredatında yer alan diğer dersler gibi repertuar dersleri de ders ismi ve içeriği ile daha sonra kurulacak olan konservatuvarların müfredatına örnek olmuştur.

Türk müziği eğitimi veren devlet konservatuvarlarında, repertuar derslerinin önemli bir yeri vardır. Türk halk müziği ve Türk sanat müziği repertuarı (TSMR) dersi olarak ayrılan, bazen üslup ve repertuar gibi farklı isimlerle adlandırılan bu derslerde işleyiş, hemen hemen birbiriyle aynıdır. TSMR dersi, geçmişten gelen bir müzik kültürünü ve geleneğini, tarihini ve tavrını yeni nesillere aktararak, bu yolla onların kendi müzikal kimliklerini de oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. TSMR dersi, öğrencilerin yalnızca eser öğrenmelerini değil, aynı zamanda onların Türk müziğinin estetik, duygusal ve tarihsel derinliğini anlamalarına olanak tanır. Delice'ye (2008) göre, Türk müziği repertuarının derinliklerinde bulunan zengin detaylar ve karmaşık incelikleri anlamak ve icra etmek için, sadece nota bilgisi ve solfej kabiliyetine sahip olmak yeterli değildir. Aynı zamanda bu müziğin köklerini oluşturan tarihsel atmosfer ve kültürel bağlamı da kavramak gerekir. Makam ve usûl bilgisi, eserlerin güftekârı ve bestecisi ile ilgili bilgiler, güftenin anlam bakımından incelenmesi, eserlerin formları ve form özellikleri, sahne adabı, icracı tavırlarının incelenip değerlendirilmesi, icrâ tavrının nasıl oluşturulacağı, güfte telaffuzundaki incelikler gibi konuları da içeriğinde barındıran bu dersin, konservatuvar eğitiminde çok yönlü ve önemli bir ders olduğu aşıkardır. Böylesine geniş başlıklar ve öğretiler içeren bu dersi alan öğrencilerin bakış açısıyla dersin işleyişinin değerlendirilmesi; öğretim içeriğinin, öğretim yöntemlerinin oluşturulması ya da geliştirilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu anlamda her bireyin farklı bakış açılarının bulunması, dersin zenginleşmesine ve derinleşmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, konservatuvar öğrencilerinin TSMR dersine yönelik gözlemlerini, görüşlerini incelemek, öğrencilerin TSMR dersi ile ilgili beklentileri ve karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve dersin etkili bir şekilde nasıl tasarlanabileceği konusunda yeni perspektifler sunmaktır. Öğrencilerin beklentileri ve öngörülerini doğrultusunda, Türk sanat müziği geleneğini gelecek nesillere aktarmak adına nasıl daha etkili bir eğitim süreci oluşturabileceği araştırmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmadan elde edilen sonuçların, TSMR dersini yürüten eğitimcilere ve dersin işleyiş sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında araştırmanın problem cümlesi, "Konservatuvar öğrencilerinin TSMR dersine yönelik görüşleri nelerdir?" şeklindedir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Öğrenci görüşlerine göre TSMR dersinin, öğrencilerin meslek hayatına sağladığı katkılar nelerdir?
- 2- Öğrencilerin TSMR dersinin işlenişinde kullanılan öğretim strateji, yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3- Öğrencilerin TSMR dersine ilişkin ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 4- Öğrencilerin TSMR dersi ile ilgili yaşadığı zorluklar nelerdir?
- 5- Öğrencilerin TSMR dersi ile ilgili yaşanan zorluklara yönelik çözüm önerileri nelerdir?
- 6- Öğrenci görüşlerine göre TSMR dersi öğretimının, etkili olması için öneriler nelerdir?

Yöntem

Konservatuvar öğrencilerinin TSMR dersine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada, nitel araştırma deseni ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma, sosyal olguları bağlı oldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön planda tutan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Merriam'a (2015) göre, temel nitel araştırmaları yöneten araştırmacılar için, insanların yaşamlarını nasıl değerlendirdikleri, dünyalarını nasıl kurdukları ve deneyimlerini nasıl anladıkları esastır. (Çev. Koçak vd., 2015).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Karadeniz bölgesinde bulunan Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarında, 2021-2022 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde öğrenim gören ikinci üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması, bu örnekleme yöntemindeki temel anlayışı oluşturur. Bu ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından da oluşturulabilir, daha önce hazırlanmış bir ölçüt listesi de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). TSMR dersini alma, derse devamlılık ve araştırmaya gönüllü olarak katılma ölçütü olarak belirlenmiştir. Araştırma, bu ölçütleri karşılayan 11'i kadın, 3'ü erkek,

toplam 14 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan 14 öğrenci Ö1, Ö2, Ö3,...Ö14 şeklinde kodlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerine ulaşmak için araştırmacı tarafından görüşme soruları hazırlanmış ve görüşme tekniği olarak da yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yalçınoğlu'na (2014) göre, görüşme tekniğinin en önemli özelliği, fark edilmeyen şeyler ile ilgili bilgi edinme ve fark edilenler hakkında ise farklı bakış açıları ile açıklamalar yapma fırsatı tanımlar. Görüşme soruları, literatür taraması yapıldıktan sonra belirlenmiş ve araştırmacı tarafından bir görüşme formu oluşturulmuştur. Oluşturulan görüşme formu hem alanında uzman hem de nitel araştırmalar konusunda deneyimli iki müzik eğitimcisinin kontrolüne sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra forma son hali verilmiştir. Son şekli verilen formda altı açık uçlu soru yer almaktadır.

Verilerin Toplanması

Görüşmelerin yapılması aşamasında, araştırmanın yapıldığı üniversitede TSMR dersini almakta olan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş, gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyen öğrencilerin isimleri belirlenmiş, uygun oldukları gün ve saatte görüşmelerin yapılması kararlaştırılmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce gönüllü öğrencilerden biri ile soruların kolay anlaşılabilirliğini, amaca uygunluğunu ve kullanılabilirliğini test etmek için pilot çalışma yapılmıştır. Araştırmanın verileri 26.06.2022 ile 28.06.2022 tarihleri arasında öğrencilerin uygun oldukları zaman dilimlerinde toplanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilerle yapılan görüşmeler, öncelikle öğrencilerin onayı alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmek üzere yüz yüze gerçekleştirilmiş ve her bir görüşme yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür. Görüşmeler, ders saatleri dışında ve öğrencilerin doğal eğitim ortamlarında olacak şekilde, dersin yapıldığı sessiz bir sınıfta, gerçekleştirilmiştir. Her görüşme öncesinde, araştırmacı tarafından görüşme yapılacak öğrenciye araştırmanın amacı ve görüşmenin nasıl yapılacağı hakkında açıklamalar yapılmıştır. Görüşmeler sonrasında, her öğrenciye kontrol etmeleri için ses kayıtları dinletilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan içerik analizi, teknik olarak insan davranışlarını ve doğasını belirleme amacı taşır. (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2020). İçerik analizinde temelde amaç, belirli kavramlar ve temalar dahilinde benzer verileri birleştirmek ve bunları anlaşılır bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). İçerik analizinde, sadece verileri kodlamak ve kodlara göre sınıflandırmalar oluşturmak yeterli değildir. Kodların belirli kategoriler altında toplanması ve bu şekilde temaların da bulunması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Verilerin analizi aşamasında, öncelikle araştırmacı tarafından tamamlanan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları dinlenmiş ve görüşme verileri hiçbir değişiklik yapılmadan olduğu gibi transkript edilmiştir. Verilerin doğru bir şekilde kaydedildiğini kontrol etmek amacıyla, kayıtlar tekrar dinlenmiş ve verilerin doğru şekilde aktarıldığı görülmüştür. Veri kaybının yaşanmasını önlemek amacıyla yapılan bu kontrol aşamaları sonucunda herhangi bir veri kaybı olmadığı görülmüştür. Transkript edilen tüm görüşmeler incelenerek her soru maddesine ait kodlar oluşturulmuştur. Belirlenen kodlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar, Türk müziği alanından iki, eğitim bilimleri alanından bir uzmanın görüşleri doğrultusunda tekrar düzenlenmiştir. "Araştırılan olgu veya olay hakkında bütüncül bir resim oluşturulabilmesi için, araştırmacının elde ettiği verileri ve ulaştığı sonuçları teyit etmesine yardımcı olacak bazı ek yöntemler (çeşitleme, katılımcı teyidi, meslektaş teyidi, vb.) kullanması gerekir" (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 269).

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için araştırmacı tarafından bazı önlemler alınmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini yani inandırıcılığını artırmak için araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu için üç öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Görüşme soruları, amacına uygunluğu ve anlaşılabilirliği gibi hususlar açısından uzman görüşleri neticesinde tekrar düzenlenerek nihai halini almıştır. Yine araştırmanın iç geçerliğini artırmak için, öğrencilerle yapılan görüşmeler esnasında öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından öğrencilere tekrar okunarak sık sık teyit edilmiştir. Araştırmanın dış geçerliği, yani elde edilen sonuçların benzer gruplara ya da ortamlara aktarılabilirliğini artırmak için ise; araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi ve bulguların nasıl planlandığı ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırmanın iç güvenilirliğini artırmak için, kayıt cihazı ile kayıt

altına alınan görüşmeler sonucunda öğrencilerden elde edilen veriler, hiçbir yorum yapılmadan doğrudan alıntı yapılarak bulgular kısmında verilmiştir. Yine iç güvenilirliği artırmak için, oluşturulan kod ve temalar, alanında uzman üç öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuş ve böylece uzmanlar ve araştırmacı arasında fikir birliğine varılarak tutarlık sağlanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, konservatuvar öğrencilerinin TSMR dersine yönelik görüşlerinin alınması neticesinde ulaşılan verilerin çözümlenmesi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırma bulguları kod, kategori, temalar ve alt temalar olarak belirtilmiştir. Araştırmanın bulgularını desteklemek amacıyla da öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlardan doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Bulgular

TSMR dersinin meslek hayatına katkısı temasına ilişkin oluşturulan kodlar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. TSMR Dersinin Öğrencilerin Meslek Hayatına Sağladığı Katkılar

Tema	Kod	Öğrenciler
TSMR Dersinin Meslek Hayatına Katkısı	Akademik kariyer	Ö1, Ö6
	Sahne deneyimi	Ö3, Ö7, Ö9, Ö10, Ö13, Ö14
	İcrâ becerisi	Ö1, Ö13
	Bilgiyi kullanma imkânı	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13
	Öğretmenlik tecrübesi	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö11, Ö12, Ö14
	Maddi manevi katkı	Ö5
	Kültürün devamlılığı	Ö5

Tablo 1’de TSMR dersinin meslek hayatına katkısı teması için oluşturulan kodlar: bilgiyi kullanma imkânı (12), öğretmenlik tecrübesi (8), sahne deneyimi (6), akademik kariyer (2), icrâ becerisi (2), maddi manevi katkı (1) ve kültürün devamlılığı (1) şeklindedir. Bu kodlar, öğrenci yanıtlarından örneklerle aşağıda belirtilmiştir.

Bilgiyi kullanma imkânı kodunda yer alan öğrenci sayısı, diğerlerine göre daha fazladır. Örneğin öğrencilerden Ö1 “Koro kurmak istersem derste öğrendiğim eserleri kullanabilirim...”, Ö10 “...Şu an yaptığım işte genel olarak güncel popüler müzikle ilgili çalışmalar yapıyorum ama ileride piyasada bununla ilgili bir işe gittiğim zaman, repertuar kitabından beğendiğim şarkılar var ve bunları sanat müziği ile ilgili dosyama koyuyorum. İleride sanat müziği ile ilgili bir iş olursa bunların bana bir şey katacağını düşünüyorum”, Ö12 “Şarkıları nasıl söylemem gerektiği, nerede nasıl nağme yapmam gerektiği, sesimi nasıl kullanmam gerektiği hakkında güzel şeyler öğreniyoruz aslında. İleride sesimi kullanabilirim, nasıl daha kolay şarkı söyleyebilirim? Bana işte bu öğrendiklerim kolaylık sağlıyor. Sesini doğru kullanarak birine nasıl şarkı söyletmeyi öğretebilirim? Bunda da etki sağlıyor” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlik tecrübesi kodu için, örneğin öğrencilerden Ö4 “...Ben öğretmen olduğumda koro düzenlediğimde nefes yerlerine dikkat edilmesini sağladım. İnsanlarında algıları değişir, biz buna böyle yapıyorduk demek ki böyle yapmalıymışız derler. İki öğretmen muhabbet ettiğinde ya da bir şarkı sözü olduğunda ne yapılacağını biliyorum...”, Ö11 “...Müzik öğretmeni olursam öğrencilere batı müziği değil de Türk müziği güzel parçalar, daha güzel ezgiler daha derse motive edici, tatmin edici, onların da beğeneceği eserler okurken daha güzel olur. Daha iyi nota okuyabilme, her Türk müziği eserini daha rahat okuyabilme gibi...” ve Ö14 “İleride bir öğretmen olduğum zaman, bana bir eser var söyleyebilir misin dedikleri zaman onun nüansları olsun telaffuzu olsun usulleri olsun öğrenciye öğreteceksem bütün anlamıyla bu ders bana çok şey katıyor. Sahnede olsun öğrenciye öğretmede olsun daha iyi yapacağımı düşünüyorum. Bu öğrendiklerimi bildiğim için daha kolay öğretebileceğimi düşünüyorum. Bir eseri deşifre ederken onu okumada bana yardımcı olacağını düşünüyorum. Mesela öğrenci bana bir eser getirdi ben o eseri hiç görmedim ama deşifrem iyi olduğu zaman ben onu öğrencimle beraber meşk ederek çalmak istiyorum. Onları yapabileceğime inanıyorum” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Sahne deneyimi kodu için, örneğin öğrencilerden Ö3 “Derste öğrencilerin ses durumuna göre farklı farklı tonlardan icrâ etmeye çalışıyoruz, farklı tonlardan icrâ edebileceğimizi görüyoruz. Bir eseri farklı tonlardan nasıl icrâ edebileceğimizi öğreniyoruz. Bunu müzisyenlik yaparken de kullanıyorum...”, Ö10 “...Şu an yaptığım işte genel olarak güncel popüler müzikle ilgili çalışmalar yapıyorum ama ileride piyasada

bununla ilgili bir işe gittiğim zaman, repertuvar kitabından beğendiğim şarkılar var ve bunları ve sanat müziği ile ilgili dosyama koyuyorum. İlerde sanat müziği ile ilgili bir iş olursa bunların bana bir şey katacağını düşünüyorum...” ve Ö13 “...Derste öğrendiğim şeyleri piyasadaki şarkılarda da kullanabilirim. Sesler konusunda daha iyi bastığımı düşünüyorum. Ses konusunda daha kontrollüyüm...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Akademik kariyer kodu için, örneğin öğrencilerden Ö1 “...Akademisyen olursam repertuvar dersine girerim...” ve Ö6 “Bana göre etkili bir ders aslında çünkü ileride akademik kariyer düşünüyorum. Böyle bir plan için de kendim söyleyemesem bile, icrâ edecek kişiler arasında arkada keman çalan kişi olacağım için repertuvar da gelişmiş olmak istiyorum...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

İcra becerisi kodu için, örneğin öğrencilerden Ö1 “...Yorum becerisi kazandıracadığını düşünüyorum bu dersin” ve Ö13 “Meslek hayatı deyince aklıma benim söyleme becerim geliyor. Derste öğrendiğim şeyleri piyasadaki şarkılarda da kullanabilirim. Sesler konusunda daha iyi bastığımı düşünüyorum. Ses konusunda daha kontrollüyüm...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Maddi manevi katkı kodu için, örneğin öğrencilerden Ö5 “...Maddi manevi kazanç sağlar. şan eğitimi açısından repertuvar eğitimi açısından özel ders vesaire, bu konularda maddi manevi birçok açıdan çok büyük katkılar sağlayabilir” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Kültürün devamlılığı kodu için, örneğin öğrencilerden Ö5 “...Sesin kullanımı ve işte mesela siz güfte incelemesi yapıyorsunuz bunlar konusunda genel kültür açısından da çevremize yansıtabiliriz. Sonuçta geleceğimiz çocuklar, biz çocukları ne kadar geliştirsek bu eserlerde repertuvar açısından düşündüğüm zaman geleceğimize daha da çok yansiyacak. Kültürün devamlılığı sağlanacak...” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Bulgular

TSMR dersinin işlenişinde kullanılan öğretim strateji, yöntem ve teknikleri temasına ilişkin oluşturulan kodlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. TSMR Dersinin İşlenişinde Kullanılan Öğretim Strateji, Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşler

Tema	Kod	Öğrenciler
TSMR Dersinin İşlenişinde Kullanılan Öğretim Strateji, Yöntem ve Teknikleri	Soru cevap tekniği	Ö1, Ö4, Ö5, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14
	Gösterip yaptırma	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö11, Ö13, Ö14
	Gösteri	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14
	Gözlem	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14
	Anlatım	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö13, Ö14
	Tekrar	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11
	Problem çözme	Ö11

Tablo 2’de TSMR dersinin işlenişinde kullanılan öğretim strateji, yöntem ve teknikleri teması için oluşturulan kodlar: gösteri (13), gözlem (11), anlatım (9), gösterip yaptırma (8), soru cevap (7), tekrar (7) ve problem çözme (1) şeklinde dir. Bu kodlar, öğrenci yanıtlarından örneklerle aşağıda belirtilmiştir.

Gösteri kodunda yer alan öğrenci sayısı, diğerlerine göre daha fazladır. Örneğin öğrencilerden Ö2 “...Önce çalıyor hoca daha sonra hoca icrâ ediyor ...”, Ö3 “...Keman ile sürekli eşlik ediliyor ders boyunca...”, Ö7 “...Bir eser geçerken önce hoca çalıyor ve hangi tonun bize uygun olduğu belirlenip o tondan çalıyla eşlik ediliyor...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Gözlem kodu için, örneğin öğrencilerden Ö13 “...En son kayıtlardan dinletiliyor...”, Ö9 “Evet kullanılıyor. Önce eseri inceliyoruz, ondan sonra bilgisayardan dinliyoruz...”, Ö7 “... Derste geçtiğimiz

eserler farklı icrâcılardan dinletiliyor. Bildiğimiz icrâcılar da oluyor, daha önce görmediğimiz dinlemediğimiz icrâcılar da oluyor” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Anlatım kodu için, örneğin Ö14 “...Mesela telaffuzu şöyle olacak böyle olacak deniliyor. Nüanslar olsun, burada sesinizi forteden piyanoya düşürün gibi şeyler kullanıyoruz...”, Ö5 “...Güftede bilmediğimiz kelimeleri hoca söylüyor. Nerede nefes almamız gerektiği gösteriliyor... Eserin bestecisi hakkında bilgiler veriliyor”, Ö6 “...Teorik olarak da bilgiler aktarılıyor. Diksiyon olsun, üslup olsun prozodi olsun. Bunlara dikkat etmemiz için her dersin sonunda bilgi aktarılıyor” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Gösterip yaptırma kodu için, örneğin öğrencilerden Ö3 “...Gösterip yaptırma kesinlikle var, hatta fazla fazla var...”, Ö4 “... Hoca yapıyor sonra öğrencilerden istiyor. Hatta bazı yerlerde hep birlikte okuyoruz mesela kimimizi susturuyor kimimize tek sadece okutturuyor...” ve Ö14 “...Gösterip yaptırma uygulanıyor. Mesela telaffuzu şöyle olacak böyle olacak deniliyor. Nüanslar olsun, burada sesinizi forteden piyanoya düşürün gibi şeyler kullanıyoruz...” şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

Soru cevap kodu için, örneğin öğrencilerden Ö4 “...Eserin bestecisine ait formuna ait sorular soruluyor. Diyafram üzerine yönelik ses açma ile ilgili sorular da soruluyor”, Ö5 “...Eserdeki kelimeler, besteci hakkında bilginiz var mı diye soruluyor”, Ö14 “...Derste anlaşılamayan bir şey olduğunda hocaya soruyorum zaten. Hoca örneklerle şurayı şöyle burayı böyle yapacaksınız diye gösteriyor” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Tekrar kodu için, örneğin öğrencilerden Ö1 “...Anlamadığımız yerleri soruyoruz ve hoca tekrar ediyor, sonra biz tekrar ediyoruz...”, Ö4 “...Bir yeri yapamadığımızda o ölçüyü 15 ya da 20 kez tekrar ettiğimiz oluyor”, Ö8 “...Yapamadığımız yerleri tekrarlama, 10 kere, 50 kere. Bu bir ölçüyse, 50 defa tekrarlama vs. gibi...”, Ö11 “...Mesela biri fa diyezi natürel basıyor, hoca kemanla onu uyarıp tekrar ettirip düzeltiyor...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Problem çözme kodu için, örneğin öğrencilerden Ö11 “...problem çözme tekniği kullanılıyor. Mesela biri fa diyezi natürel basıyor, hoca kemanla onu uyarıp tekrar ettirip düzeltiyor...” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

TSMR dersine yönelik ölçme ve değerlendirme yöntemleri temasına ilişkin oluşturulan kodlar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. TSMR Dersine Yönelik Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Görüşler

<i>Tema</i>	<i>Kod</i>	<i>Öğrenciler</i>
TSMR Dersine Yönelik Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Ölçme aracının dersin hedef davranışlarını içermesi	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14
	Ölçme değerlendirme güvenilirliği	Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14
	Ders içi performans	Ö5, Ö10
	Derse yönelik tutum	Ö10

Tablo 3’te TSMR dersine yönelik ölçme ve değerlendirme yöntemleri temasına ilişkin oluşturulan kodlar: ölçme aracının dersin hedef davranışlarını içermesi (13), ölçme değerlendirme güvenilirliği (9), ders içi performans (2) ve derse yönelik tutum (1) şeklindedir. Bu kodlar, öğrenci yanıtlarından örneklerle aşağıda belirtilmiştir.

Ölçme aracının dersin hedef davranışlarını içermesi kodunda yer alan öğrenci sayısı, diğerlerine göre daha fazladır. Örneğin öğrencilerden Ö7 “...Sınavda derste öğrendiklerimiz soruluyor...”, Ö14 “...Mesela bir eserin telaffuzu usûlü sınavda soruluyor. Derste geçmediğimiz bir şey de sorulmuyor...”, Ö1 “...usûlü puanı budur, telaffuz puanı budur diye sınavdan önce söyleniyor” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Ölçme değerlendirme güvenilirliği kodu için, örneğin öğrencilerden Ö5 “...Sınavda neyi veriyorsak not konusunda, hakkımız ne ise o veriliyor. Heyecanımız vs. mazur görülüyor. Hoca yatıştırmaya çalışıyor çünkü bazen çok heyecanlanabiliyoruz o yüzden de tam olarak derste öğrendiklerimizi yansıtamayabiliyoruz ama bu göz önünde bulundurularak hakkaniyetli bir şekilde değerlendiriliyor...”, Ö7 “...Kesinlikle adaletli ve sağlıklı bir şekilde değerlendiriliyor...”, Ö10 “... Kişiye göre hareket ediliyor. Ahmet veya Veli’ye göre hareket ediliyor...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Ders içi performans kodu için, örneğin öğrencilerden 5 “...bazen çok heyecanlanabiliyoruz o yüzden de tam olarak derste öğrendiklerimizi yansıtamayabiliyoruz ama bu göz önünde bulundurularak hakkaniyetli bir Şekilde değerlendiriliyor. Böyle olması daha sağlıklı geliyor bana, sadece o an ne yaptysak o değil tabi ki” ve 10 “...öğrencinin ders durumuna bakılıyor...” Şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Derse yönelik tutum kodu için, örneğin öğrencilerden 10 “...derste ki tutumuna bakılıyor...” Şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

TSMR dersi ile ilgili yaşanan zorluklar ana teması, ğrenci kaynaklı ve ğretmen kaynaklı Şeklinde alt temalara ayrılmıştır. Bu alt temalara yönelik kodlar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. TSMR Dersi ile İlgili Yaşanan Zorluklar

Tema	Alt Tema	Kod	ğrenciler
TSMR Dersi ile İlgili Yaşanan Zorluklar	ğrenci kaynaklı	Motivasyon düşüklüğü	1, 5, 7
		çalışmadan derse katılım	1, 2, 13
		Teknik zorlanma	3, 6, 8, 9, 11, 13, 14
		zgven eksikliği	6, 9, 12
	ğretmen kaynaklı	Performans kaygısı	4, 6, 8, 9, 13
		öğrencinin durumunu ve tepkilerini fark edememe	5

Tablo 4’te TSMR dersi ile ilgili yaşanan zorluklar teması, ğrenci kaynaklı ve ğretmen kaynaklı Şeklinde alt temalara ayrılmıştır. Öğrenci kaynaklı alt tema için oluşturulan kodlar: teknik zorlanma (7), performans kaygısı (5), motivasyon düşüklüğü (3), çalışmadan derse katılım (3), ve zgven eksikliği (3) Őeklinindedir. Bu kodlar, ğrenci yanıtlarından rneklelerle aşağıda belirtilmiştir.

Öğrenci kaynaklı alt teması altında yer alan ve ğrenci sayısı diğerlerine göre daha fazla olan teknik zorlanma kodu için, örneğin öğrencilerden 3 “...Sadece ses aralığım mesela belli bir aralıktaki... bazı çok geniş aralıktaki eserlerin pestlerinde ya da tizlerinde zorlanıyorum”, 13 “...bir eserde ses atlamalarında zorlanmıştım...” ve 14 “...Kafa sesini hiç kullanamıyorum o yüzden tizlere çıkma hep gırtlaka vererek yoruyorum. Mesela nefesim hiç yetmiyor gibi oluyor uzun notalarda” Şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Performans kaygısı kodu için örneğin öğrencilerden 8 “...Baskıları, sesleri doğru verebilir miyim? Bu beni endişelendiriyor. Daha zor makamlarda daha çok endişeleniyorum. Her geçeceğimiz eserin nasıl olacağını merak ediyorum ve okurken bile acaba Őuraya çıkabilecek miyim diye kaygılanıyorum. Kaygı bozukluğu çok oluyor bende...”, 9 “...çünkü bazı arkadaşlarımız çok güzel eserleri seslendirebiliyorlar ama ben biraz geride kalıyorum. Biraz özgüvenden kaynaklanıyor. Kaygılarım var diyebilirim ve 13 “...Eserleri toplu okuduğumuzda okuyabiliyorum ama tek tek okuduğumuzda sıra bana geldiğinde tedirgin oluyorum okuyabildiğimi de okuyamıyorum” Şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Çalışmadan derse katılım kodu için, örneğin öğrencilerden 1 “...Bazen eserlere çalışarak gelmezsem zorlanıyorum”, 2 “Ben aynı zamanda çalışan bir insanım ve bu yüzden derse hazır gelmediğim zaman kesinlikle algım açık olmuyor ve derste verilenleri tam olarak algılayamıyorum. Bu benim için engelleyici bir Şey...” ve 13 “...Belki çok çalışsaydım yapabilirdim...” Şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Motivasyon düşüklüğü kodu için, örneğin öğrencilerden 1 “Bazen motivasyon dşklğm oluyor okulda yorulduğum için...”, 5 “Genel anlamda engelleyici bir unsur yok ama Őahsi olarak söylersem motivasyon düşüklüğü baya etkiliyor...” ve 7 “Derslere genelde uykusuz geldiğim için motivasyon düşüklüğü yaşıyorum okul dışında uğraştığım işlerle alakalı...” Şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Özgüven eksikliği kodu için, örneğin öğrencilerden 6 “...zgven eksikliğim var. Heyecandan sesim titriyor...” ve 9 “...Benim yeteneğim bazen çok fazla yetmiyor çünkü bazı arkadaşlarımız çok güzel eserleri seslendirebiliyorlar ama ben biraz geride kalıyorum. Biraz özgüvenden kaynaklanıyor...” Şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmen kaynaklı alt teması altında yer alan kod ise, öğrencinin durumunu ve tepkilerini fark edememe (1) Şeklinde belirlenmiştir. Bu kod, ğrenci yanıtlarından rneklelerle aşağıda belirtilmiştir.

Bu kod için, örneğin öğrencilerden Ö5 "...Diyelim ki o hafta ben çok çalışmış oluyorum ama birkaç kişi çalışmıyor ve hoca da çalışmadığımızı düşünüyor. Ben ama düşünüyorum "ama ben çalıştım" Bazen tek tek okutmadığınız için bu bir eksiklik olarak görülebilir..." şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Araştırmanın Beşinci Sorusuna İlişkin Bulgular

TSMR dersi ile ilgili yaşanan zorluklara yönelik çözüm önerileri ana teması, öğrenci açısından, öğretmen açısından ve ders açısından şeklinde alt temalara ayrılmıştır. Bu alt temalara yönelik kodlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. TSMR Dersi ile İlgili Yaşanan Zorluklara Yönelik Çözüm Önerileri

Tema	Alt Tema	Kod	Öğrenciler
TSMR Dersi ile İlgili Yaşanan Zorluklara Yönelik Çözüm Önerileri	Öğrenci açısından	Uyku düzenini sağlama	Ö1, Ö7
		Derse çalışma vakti ayırma	Ö2, Ö4, Ö10
		Taklit	Ö4, Ö9
		Öğretmenle iletişim	Ö9
		Türk müziğine ilişkin olumlu tutum	Ö11, Ö13
		Performans kaygısıyla başa çıkma	Ö4, Ö12
		Teknik çalışma	Ö3, Ö4, Ö8, Ö9, Ö13
		Öz farkındalık	Ö3
TSMR Dersi ile İlgili Yaşanan Zorluklara Yönelik Çözüm Önerileri	Ders açısından	Ders süresi arttırma	Ö5
		Ders süresi azaltma	Ö7
TSMR Dersi ile İlgili Yaşanan Zorluklara Yönelik Çözüm Önerileri	Öğretmen açısından	Öğretimin bireyselleştirilmesi	Ö5, Ö6

Tablo 5'te TSMR dersi ile ilgili yaşanan zorluklara yönelik çözüm önerileri teması öğrenci, öğretmen ve ders açısından şeklinde alt temalara ayrılmıştır. Öğrenci açısından alt temasına ilişkin oluşturulan kodlar: teknik çalışma (5), derse çalışma vakti ayırma (3), uyku düzenini sağlama (2), taklit (2), Türk müziğine ilişkin olumlu tutum (2), performans kaygısıyla başa çıkma (2), öğretmenle iletişim (1) ve öz farkındalık (1) şeklindedir. Bu kodlar, öğrenci yanıtlarından örneklerle aşağıda belirtilmiştir.

Öğrenci açısından alt temasına ilişkin teknik çalışma kodu için öğrenci sayısı, diğerlerine göre daha fazladır. Bu kod için, örneğin öğrencilerden Ö3 "...Sonuçta ses çalıştıkça kullandıkça pestleri ya da tizleri genişleyen bir yapıya sahip. Bunun için, öğrencinin de kendini bilip, benim düzeyim pestim tizim ne kadar oktavda aralıkta diyerek ona göre çalışması lazım... Biraz öğrenciyle alakalı, kendini bilip tanıyarak üstesinden geleceği bir şey aslında. Kafa sesi nasıl kullanılacağı öğretiliyor derste ama buna 5 dakika bakarak bir yere kadar geliştiririm. Oturup da bunun üzerinde yarım saat bir saat çalışsak her gün, illaki bu sıkıntılar yaşanmaz. Yine öğrenciyle alakalı, benimle alakalı yani. Üzerinde daha fazla düşünülmesi gerektiğini düşünüyorum. Üstüne düşmem gerekiyor", Ö8 "Makamı iyice ezberlemem lazım, seslerini iyice oturtmam lazım ki doğru solfej yapıp doğru eser çıkartabileyim. Sonra geçeceğimiz eseri solfej yapmaya çalışmalıyım enstrümanımla beraber..." ve Ö13 "...Aynı şekilde oturup solfej de çalışabilirim... çalabilirim, çaldığımı ezberleyebilirim..." şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Derse çalışma vakti ayırma kodu için, örneğin öğrencilerden Ö2 "...ne kadar zaman ayırabilirsem tabii ki o kadar iyi olacak... Çalışmaya her zaman vakit vs. bulamıyorum", Ö4 "Mesela o gün o esere 5 kere bakıyorsam 100 kere bakmam gerekiyor demek ki..." ve Ö10 "Sonuçta derse iyi çalıştığım zaman yapabiliyorum" şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Uyku düzenini sağlama kodu için, örneğin öğrencilerden Ö1 "Uyku saatlerim bazen değişiyor, bununla alakalı olduğunu düşünüyorum. Gece geç yattığım zaman sabah erken kalkıyorum, okulda yoruluyorum. Bununla ilgili olduğunu düşünüyorum. Uyku düzenime dikkat edersem motivasyon düşüklüğüm olmaz" ve Ö7 "...Biraz daha uyku düzenime dikkat edebilirim..." şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Taklit kodu için, örneğin öğrencilerden Ö4 “...Daha da çok dinlemeye başlayınca eseri, o şekilde biraz daha oturdu” ve Ö9 “Öncelikle çok dinlemek, eseri fazlasıyla dinlemeyi sonrasında eserle birlikte eşlik etmeyi öneriyorum. Sürekli dinlememiz lazım kulağımıza otursun diye...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Türk müziğine ilişkin olumlu tutum kodu için, örneğin öğrencilerden Ö11 “Konservatuvara gidecek bir öğrencinin, Türk müziğine biraz aşına olması lazım. Türk müziğini az da olsa bilmesi lazım. Kulağına yakın bir müzik tarzı olması lazım...” ve Ö13 “Kendimce çok fazla makamsal ezgi, sanat müziği, dinlemiyorum... Dinleyip çalabilirim...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Performans kaygısıyla başa çıkma kodu için, örneğin öğrencilerden Ö12 “Aslında kendimde de aşmam gereken şeyler var ama bilemiyorum ... Aslında kendim aşabilirim bu durumu. Olay kendimde bitiyor, bu tür şeyleri çok takmamam gerekiyor” ve Ö4 “...Heyecan durumum varsa o an, onu aşmam gerekiyor ve biraz kendimle yüzleşmem gerekiyor. ... Böyle olunca da kendime daha çok özgüvenim geldi ve hata oranım daha da azaldı ... şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenle iletişim kodu için, örneğin öğrencilerden Ö9 “...Önyargılardan kurtulmak, bunun için hocaya sürekli iletişim halinde olmayı öneririm...” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Öz farkındalık kodu için, örneğin öğrencilerden Ö3 “...Sonuçta ses çalıştıkça kullandıkça pestleri ya da tizleri genişleyen bir yapıya sahip. Bunun için öğrencinin de kendini bilip, benim düzeyim pestim tizim ne kadar oktavda aralıkta diyerek ona göre çalışması lazım. Zaten derste fazlasıyla çalıştırıyoruz bunu. Biraz öğrenciyle alakalı, kendini bilip tanıyarak üstesinden geleceği bir şey aslında. Kafa sesi nasıl kullanılacağı öğretiliyor derste ama buna 5 dakika bakarak bir yere kadar geliştirim. Oturup da bunun üzerinde yarım saat bir saat çalışsak her gün, illaki bu sıkıntılar yaşanmaz...” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Ders açısından alt temasına ait kodlar, ders süresi arttırma (1) ve ders süresi azaltma (1) şeklindedir. Bu kodlar, öğrenci yanıtlarından örneklerle aşağıda belirtilmiştir.

Ders süresini arttırma kodu için, örneğin öğrencilerden Ö5 “Bence, repertuvar dersi için bu ders saati çok az...” şeklinde; ders süresini azaltma kodu için ise, örneğin öğrencilerden Ö7 “Ders saatleri daha az olabilir...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Öğretmen açısından alt temasına ilişkin kod, öğretimin bireyselleştirilmesi (2) şeklindedir. Bu kod, öğrenci yanıtlarından örneklerle aşağıda belirtilmiştir.

Öğretimin bireyselleştirilmesi kodu için, örneğin öğrencilerden Ö5 “...Eserin tamamı herkese tek tek okutturabilir. Özellikle, derse daha çok ilgisi olan öğrencilere okutturulabilir” ve Ö6 “Bence eğitmenin kişiye özel değerlendirmesi daha mantıklı olabilir çünkü hepimiz aynı seviyede değiliz. Başlangıç olarak arkadaşlarımla aynı seviyede başlamadığım için dezavantaj oldu ama bilen için avantaj oldu...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Araştırmanın Altıncı Sorusuna İlişkin Bulgular

TSMR dersi öğretiminin etkili olabilmesi için öneriler ana teması, performansa yönelik çalışmalar, öğretmenin yapması gerekenler ve öğrencinin yapması gerekenler şeklinde alt temalara ayrılmıştır. Bu alt temalara yönelik kodlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. TSMR Dersi Öğretiminin Etkili Olması İçin Öneriler

<i>Tema</i>	<i>Alt Tema</i>	<i>Kod</i>	<i>Öğrenciler</i>
TSMR Dersi Öğretimin Etkili Olması İçin Öneriler	Performansa yönelik çalışmalar	Etkinlik	Ö1
	Öğretmenin yapması gerekenler	Ödev verme	Ö2
		Teknik hazırlık	Ö4, Ö5, Ö8
		Öğretimin bireyselleştirilmesi	Ö2, Ö5, Ö6, Ö9,
		Öğrenci ihtiyacının tespitiyle hazırlanmış materyallerin repertuvara kazandırılması	Ö10
	Öğrencinin yapması gerekenler	Derste çalgı ile eşlik	Ö1, Ö5, Ö7, Ö12, Ö13
		Ders öncesi hazırlık	Ö2, Ö3, Ö7, Ö12, Ö13
		Eser dinleme	Ö11
		Psikolojik olarak hazır olma	Ö3

Tablo 6'da TSMR dersi öğretiminin etkili olması için öneriler ana teması, performansa yönelik çalışmalar, öğretmenin yapması gerekenler ve öğrencinin yapması gerekenler şeklinde alt temalara ayrılmıştır. Performansa yönelik çalışmalar alt temasına ilişkin kod: etkinlik (1) şeklindedir. Bu kod, öğrenci yanıtlarından örneklerle aşağıda belirtilmiştir.

Bu kod için, örneğin öğrencilerden Ö1 “Konser düzenleyebiliriz. Dönem sonunda sınav yerine ya da sınav ayrı konser ayrı olabilir. Herkes daha önem verir, en azından ben daha fazla önem veririm derse...” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Öğretmenin yapması gerekenler alt temasına ilişkin oluşturulan kodlar: öğretimin bireyselleştirilmesi (4), teknik hazırlık (3), ödev verme (1) ve öğrenci ihtiyacının tespitiyle hazırlanmış materyallerin repertuvara kazandırılması (1) şeklindedir. Bu kodlar, öğrenci yanıtlarından örneklerle aşağıda belirtilmiştir.

Öğretimin bireyselleştirilmesi kodu için, örneğin öğrencilerden Ö2 “...Şöyle işte yapamadığımız yerlerde ya da benim çalışmamamdan, kulağımı doldurarak gelmediğimden makamla ilgili çok bilgi sahibi olmadan derse bakmadan gelmemden dolayı bizim takıldığımız yerlerde, sen orayı işaretlerle, sen orayı yapamadın bir sonraki derste işaretlerle çalışıp gel gibi herkesin sen nereyi yapamıyordun bir sonraki derste işte şurasında takılmıştın hadi bakalım orayı gibi şeyler yapılabilir...”, Ö5 “...Bence daha bireysel yaklaşılabilir öğrencilere. Ya da daha fazla isteyen öğrenciye bireysel yaklaşılabilir. Sonuçta herkesin bu derse bakışı aynı değil ama ben çok önemsiyorum ...” ve Ö6 “...Çok zorlayıcı eserler var, kimine kolay kimine zor gelebiliyor. Bizim seviyemize göre eserler seçilmeli” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Teknik hazırlık kodu için, örneğin öğrencilerden Ö8 “Bence önce zor usulleri boş vuralım diye düşünüyorum kendim zorlandığım için”, Ö4 “...Sadece hiç deşifre yapılmadan bir esere bakılabilir mi acaba öğrencileri denemek açısından. Belki bizim deşifremizi geliştirir” ve Ö5 “...Dersin başında ses egzersizleri yapılabilir...” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Ödev verme kodu için, örneğin öğrencilerden Ö2 “...bizim takıldığımız yerlerde, sen orayı işaretlerle, sen orayı yapamadın bir sonraki derste işaretlerle çalışıp gel gibi herkesin sen nereyi yapamıyordun bir sonraki derste işte şurasında takılmıştın hadi bakalım orayı gibi şeyler yapılabilir...” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Öğrenci ihtiyacının tespitiyle hazırlanmış materyallerin repertuvara kazandırılması kodu için, örneğin öğrencilerden Ö10 “Repertuar kitabı öğrencilerle beraber hep beraber oluşturulabilir” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Öğrencinin yapması gerekenler alt temasına ait kodlar, derste çalgı ile eşlik (5), ders öncesi hazırlık (5), eser dinleme (1), ve psikolojik olarak hazır olma (1) şeklindedir. Bu kodlar, öğrenci yanıtlarından örneklerle aşağıda belirtilmiştir.

Derste çalgı ile eşlik ve derse hazırlanarak gelme kodu için öğrenci sayısı, diğerlerine göre daha fazladır Derste çalgı ile eşlik kodu için, örneğin öğrencilerden Ö1 “...Derste çalgılarımızla eşlik edebiliriz ama herkesin seviyesi yeterli olur mu bilmiyorum” Ö5 “Derste hep beraber enstrümanımızla katkıda bulunabiliriz. Bunun için bizim de emek vermemiz gerekiyor...” ve Ö7 “Daha farklı enstrümanlar kullanılabilir. Derse giren öğrenciler çalgılarıyla eşlik edebilir ama bunu yapabileceğimizi sanmıyorum çünkü herkes yeteri kadar çalışmıyor genel olarak...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Derse öncesi hazırlık kodu için, örneğin öğrencilerden Ö2 “Şöyle, kendi açımdan geri dönüş alınsa daha mı iyi olur acaba? Şöyle işte yapamadığımız yerlerde ya da benim çalışmamamdan, kulağımı doldurarak gelmediğimden makamla ilgili çok bilgi sahibi olmadan derse bakmadan gelmemden dolayı...”, Ö3 “...Herkesin oturup, ya o eserleri anlık deşifre edecek düzeyde ya da o düzeyde değilse de dersten önce hazırlayıp en azından bir şekilde icrâ edecek düzeyde olması lazım...” ve Ö7 “...Öğrenciler derse gelmeden önce derste geçilecek eserin üstünden geçebilir, derste daha akıcı ve hızlı bir şekilde ilerlemek için” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Eser dinleme kodu için, örneğin öğrencilerden Ö11 “...Daha etkili olması için kulaklığın kulağımızdan çıkması lazım, daha fazla eser dinlememiz lazım. Bu bizimle alakalı. Alfabe okur gibi nota okusak da hocanın istediği gibi zaten okuyamayız. Bunun için çok dinlememiz gerekiyor...” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Psikolojik olarak hazır olma kodu için, örneğin öğrencilerden Ö3 “...Biraz öğrencinin de psikolojik olarak hazır olması lazım. Bu derse ben önceden böyle katılım sağlamıyordum psikolojimle alakalı ama şimdi katılım sağlıyorum” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Tartışma, Sonuç ve neriler

Yapılan literatür taraması sonucunda, Kardeş (2013) ve Öztüfekçi (2022) tarafından yapılmış olan iki araştırmanın, bu araştırmanın konusu ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Aşağıda, bu araştırma ve diğer araştırma bulgularının benzer ve farklı yönleri tespit edilip tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur. Araştırmanın ilk sorusuna yönelik olarak ğrenciler, TSMR dersinin meslek hayatlarına sırasıyla, bilgiyi kullanma imkânı (12), öğretmenlik tecrübesi (8), sahne becerisi (6), akademik kariyer (2), icrâ becerisi (2), maddi manevi katkı (1) ve kültürün devamlılığı (1) gibi konularda katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin tamamına yakını, bu dersin özellikle bilgiyi kullanma anlamında meslek hayatlarına önemli katkılar sağlayacağını belirtmiştir. Sonuç olarak, ğrencilerin TSMR dersinde edindikleri bilgi, beceri ve tecrübeleri, meslek hayatlarında gerekli olması durumunda kullanabilecekleri söylenebilir. ztfeki (2022), çalışmasında buna benzer sonuçlar elde etmiştir. Bu sonuca göre; bestecilik, nazariyat (tür, biçim, form bilgisi, makam, usûl, vb.), akademisyenlik, öğretmenlik vb., icrâ becerisi (korolar sahne sanatçılığı vb.) ve Türk müziğinin konu olduğu her alanda görev alacak sanatçı adaylarının repertuvar hacmi ve bilgisi, mesleki başarılarını doğru orantılı olarak etkilemektedir.

ne çıkan bir diğer sonuca göre, ğrenciler TSMR dersinin işlenişinde kullanılan ğretim strateji, yöntem ve tekniklerini sırasıyla; gösteri (13), gözlem (11), anlatım (9), gösterip yaptırma (8), soru cevap (7), tekrar (7) ve problem zme (1) şeklinde belirtmişlerdir. Bu sonuca göre bu derste birçok strateji, yöntem ve tekniğin kullanıldığı söylenebilir. Öğrencilerin tamamına yakını, gösteri (derste alığ ile eşlik) tekniğinin önemli ve eserleri öğrenmede, doğru entonasyonun sağlanması etkili bir teknik olduğunu belirtmişlerdir. Bu bilgilere dayanarak kullanılan bu tekniğin, dersin işlenişinde kullanılış ve etkili olduğu, ayrıca dersin verimliliğini arttırdığı söylenilebilir. Öğrenci yanıtlarına göre gözlem (farklı icrâcılardan dinleme), anlatım ve gösterip yaptırma, yine dersin işlenişinde kullanılan önemli ğretim strateji, yöntem ve tekniklerindedir. Gözlem tekniğinin uygulanması ile öğrenciler farklı tavırda icrâcıları tanımakta ve yine farklı icrâ tavırlarını keşfedebilmektedir. Öğrencilerin bu dersle birlikte, kendilerine has icrâ tavırları oluşturmaları önem taşımaktadır. Bu da eserleri farklı icrâcılardan tekrar tekrar dinleyerek ve taklit yolu ile kazanılabilir. Dersin yürütücüsünün kendi sesi ile eseri icrâ etmesi ile gösterip yaptırma tekniğinin kullanımı, icrâ becerisi ve tavrının oluşması açısından önemlidir. Yine ğrencilerin büyük bir kısmı anlatım tekniğinin derste kullanıldığından bahsetmiştir. Bu durum, bu derste sadece uygulamanın olmadığını, aynı zamanda msiki edebiyatı, şiir zmlmeleri ve diksiyon gibi konuların da anlatıldığını göstermektedir. Kardeş (2013) araştırmasında, bu araştırmanın sonuçlarına benzer sonuçlar elde etmiştir. Bu sonuca göre, eserleri doğru akort ile çalışma, eserlerin çok defa tekrar edilerek nüanslarının uygulanması üslûp ve repertuvar eğitiminde dikkat edilmesi gereken unsurlardandır. Yine Kardeş (2013)' in çalışmasında, üslûp ve repertuvar eğitimi sürecinde alığ, ses arşivi gibi materyallerden yararlanıldığı gözlemlenmiştir. Benzer sonuçlar, Öztüfekçi (2022) tarafından yapılan araştırmada da elde edilmiştir. Buna göre, dersin işleyişinde tekrara dayalı yöntem benimsetilmelidir. Ayrıca hafızaya alınan her eserin, öğrencinin usûl, nazariyat, geçki, üslûp, tavır, vb. becerilerine katkı sağladığı ve dersin, öğrencileri musiki edebiyatı, form çeşitliliği gibi konularda bilinlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin bir diğer soruya verdikleri yanıtlara göre, TSMR dersine yönelik lme ve değerlendirme yöntemleri sırasıyla; lme aracının dersin hedef davranışlarını içermesi (13), lme değerlendirme güvenirliği (9), ders içi performans (2) ve derse yönelik tutum (1) şeklinindedir. Bu sonuca göre, öğrencilerin tamamına yakını TSMR dersine yönelik lme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin lme aracının dersin hedef davranışlarını içerdiğini belirtmiştir. Bir lme aracı, lceği dersin ğretim programında yer alan hedef davranışları içermelidir. Öğrencilerin neredeyse tamamı, lme aracının dersin hedef davranışlarını içerdiğini dşunmektedir. Öğrenciler bunun yanında, lme değerlendirme güvenirliğinin de yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Onların bu sonuca varmalarındaki sebeplerden biri, ders içi performanslarının dersin yürütücüsü tarafından göz ardı edilmeyişi olabilir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, TSMR dersine yönelik lme ve değerlendirme yöntemlerinin güvenilir ve dersin hedef davranışlarını içerdiği söylenilebilir.

Araştırmanın dördüncü sorusuna yönelik olarak, TSMR dersi ile ilgili yaşanan zorluklar teması, ğrenci kaynaklı ve ğretmen kaynaklı alt temalara ayrılmıştır. Öğrenci kaynaklı alt tema için oluşturulan kodlar sırasıyla, teknik zorlanma (7), performans kaygısı (5), motivasyon düşüklüğü (3), çalışmadan derse katılım (3), ve zgven eksikliği (3), ğretmen kaynaklı alt teması altında yer alan kod ise, öğrencinin durumunu ve tepkilerini fark edememe (1) şeklinindedir. Öğrencilerin yaklaşık yarısının, TSMR dersinde teknik açıdan zorlandığı ve bir bölümünün de performans kaygısı yaşadığı görülmektedir. Bu bulgulara göre, öğrencilerin özellikle çalışmadan derse katılımlarının ve motivasyon düşüklüklerinin teknik anlamda

zorluk yaşamalarına sebep olduğu, bunun da performans kaygısına ve özgüven eksikliğine sebep olduğu düşünülebilir. Öğretmen kaynaklı alt teması altında yer alan öğrencinin durumunu ve tepkilerini fark edememe koduna yönelik olarak benzer bir sonuç Kardeş (2013)'in çalışmasında da mevcuttur. Bu sonuca göre, üslup ve repertuar eğitimi dersi, toplu olarak icrâ edildiği için üslup ve tavır çalışmaları grup düzeyinde kalmakta ve bireysel sorunlara eğilmek yeterince mümkün olamamaktadır.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre; öğrencilerin TSMR dersi ile ilgili yaşanan zorluklara yönelik çözüm önerileri sırasıyla, teknik çalışma (5), derse çalışma vakti ayırma (3), uyku düzenini sağlama (2), taklit (2), Türk müziğine ilişkin olumlu tutum (2), performans kaygısıyla başa çıkma (2), öğretimin bireyselleştirilmesi (2) öğretmenle iletişim (1) öz farkındalık (1) ders süresi arttırma (1) ve ders süresi azaltma (1) şeklindedir. Bu bulgulara göre öğrenciler, özellikle teknik çalışma yapmak ve derse çalışma vakti ayırmak gerektiğini belirtmişlerdir. Bu sonuç, bu konuyla ilgili yapılan bir diğer araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Örneğin Kardeş (2013) çalışmasında, üslup ve repertuar eğitiminde usûl vurarak eser okumanın ve sürekli tekrar çalışması yapmanın gerekliliğinden bahsetmiştir. Öğrencilerin bir diğer zorluğa yönelik çözüm önerisi, uyku düzenini sağlama olmuştur. Sağlıklı bir ses ve icrâ için, uyku oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle öğrencilerin, özellikle dinlenmiş bir şekilde TSMR dersine katılmaları gerekmektedir. Bir diğer öneri olan taklit, Türk müziğinin vazgeçilmez unsuru olarak aynı zamanda, öğrenmeyi de kolaylaştıran bir ögedir. Bu nedenle, TSMR dersi için taklit unsurunun, öğrenciler tarafından hem ders içi hem de ders dışında kullanılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Türk müziğine ilişkin olumlu tutum, öz farkındalık, derse çalışma vakti ayırma, teknik çalışma ve öğretmenle iletişim gibi unsurların performans kaygısı ile ilişkili olduğu ve bu unsurların sağlanamaması durumunun, performans kaygısının ortaya çıkabileceği düşünülebilir. Ayrıca Türk müziğine ilişkin olumlu tutum geliştirmenin, Türk müziğini bilmek ve aşına olmak ile alakalı olduğu düşünülürse, özellikle nazariyat ve usûl anlamında kendilerini geliştirmelerinin ve TSMR dersine düzenli olarak katılım sağlamalarının öğrencilerin lehine olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın son sorusuna yönelik olarak TSMR dersi öğretiminin etkili olması için öğrencinin yapması gerekenler; derste çalgı ile eşlik (5), ders öncesi hazırlık (5), eser dinleme (1), ve psikolojik olarak hazır olma (1) şeklindedir. Öğretmenin yapması gerekenler; öğretimin bireyselleştirilmesi (4), teknik hazırlık (3), ödev verme (1) ve öğrenci ihtiyacının tespitiyle hazırlanmış materyallerin repertuvara kazandırılması (1) şeklindedir. Performansa yönelik çalışmalar ise etkinlik (1) şeklindedir. Öğrencilerin yaklaşık yarısı dersin etkili olabilmesi için derste çalgı ile eşlik edilmesi ve ders öncesi hazırlık yapılması gerektiği görüşünü bildirmişlerdir ki bu iki kodda aslında birbiri ile ilişkilidir. Öğrencinin ders öncesinde, eseri dinlemesi ve çalgısıyla çalışması önemli bir ders hazırlığıdır. Bu hazırlığı yapan öğrenci, derste öğrenilecek esere de ders esnasında çalgısıyla eşlik edebilir. Derste öğrencilerin çalgıları ile eşlik ederek eseri öğrenmelerinin, hem onları psikolojik olarak hazırlayıp motive edeceği hem de onlara öğrenme ve kalıcılık açısından fayda sağlayacağı, bu sayede dersin etkililiğini arttıracığı düşünülmektedir. Derste öğrenciye ödev verme, öğrencinin öğrenme alışkanlığı ve sorumluluk bilinci kazanmasına ve edindiği bilgileri pekiştirmesine yardımcı olacaktır. Bu nedenle derste ödev vermenin, dersin etkili olmasında önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Bulgulara göre öğrencilerin öğretmenlerden beklentileri, öğrencilerin bireysel durumlarını, beklentilerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak dersin yürütülmesi şeklindedir. Bu durum, her öğrencinin farklı seviyelerde, farklı alt yapılarla ve dolayısı ile farklı öğrenme hızlarına sahip olduğunu gösterir. Bu nedenle dersin yürütücüsünün dersin hedef davranışlarına ulaşmak için, ders planını öğrenci seviyeleri ve eğitim programının hedeflerine yönelik olarak planlaması gerekmektedir. Ayrıca, dersin bir çıktısı olarak konser vb. etkinliklerin düzenlenmesinin, öğrencilerin derse yönelik ilgi, sevgi ve motivasyonunu arttıracığı ve öğretim sürecini daha etkili hale getireceği sonucuna varılabilir.

Sonuç olarak, öğrencilerin dersin içeriği, yöntemleri ve ölçme-değerlendirme süreçleri üzerine yaptıkları değerlendirmeler, dersin etkililiğini arttırmak için önemli ipuçları sunmakta ve dersin işleyişinde öğrenci merkezli yaklaşımların önemli olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak, aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

TSMR dersinde, öğrencilerin yaşadıkları zorlukların çözümüne yönelik uygulamalara ağırlık verilmelidir. Bu uygulamalar aşağıda belirtilmiştir:

Örneğin öğrencilerin dersteki durumunun ve tepkilerinin fark edilememesi sorununa yönelik; öğrencilerin her birinin performansı bireysel olarak değerlendirilebilir ve bu sayede her öğrencinin çalışma düzeyi ve hazırlığı daha objektif bir şekilde gözlemlenebilir. Öğrencilerin derse daha aktif bir şekilde katılımını teşvik etmek için öğrencilere ders içinde daha fazla eser seslendirme fırsatı verilebilir. Böylece,

öğrencilerin derse hazır olup olmadığı daha hızlı bir şekilde anlaşılabilir. Öğrencilere düzenli olarak geri bildirimlerde bulunmak, onların çalışmalarını ve performanslarını daha iyi anlamalarını sağlayarak hangi alanlarda gelişim gösterebileceklerini ve nerede daha fazla çaba sarf etmeleri gerektiğini anlamaları konusunda onlara yardımcı olabilir. Öğretmenler, öğrencilerin farklı öğrenme stillerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak ders planlarını oluşturmalarıdır. Bu, öğrencilerin daha fazla motive olmalarını ve derse daha hazırlıklı bir şekilde katılmalarını sağlayabilir.

Öğrencilerin ders ile ilgili yaşadığı teknik zorlanmalara yönelik; ses ve nefes egzersizleri gibi çalışmalar yapılabilir ve ses sağlığı ile ilgili bilgiler verilebilir.

Yine öğrencilerin ders ile ilgili yaşadığı özgüven eksikliği, stres ve performans kaygısı gibi sorunlara yönelik; öğrenim gördükleri okullarda bireysel psikolojik destek ve danışmanlık hizmeti verilebilir. Bir uzman eşliğinde yapılan görüşmeler, öğrencinin kaygılarını anlamasına ve bunlarla başa çıkma stratejileri geliştirmesine yardımcı olabilir. Öğrencilere sürekli olarak olumlu geri bildirimler verilerek, başarıları vurgulanabilir. Bu sayede, öğrencilerin kendilerine olan güvenleri artırılarak daha az endişe duymaları sağlanabilir. Öğrencilerin birbirlerine destek olabilecekleri grup çalışmaları düzenlenebilir. Bu durum, öğrencilerin birbirlerine güvenmelerini sağlayarak derste eserleri daha rahat bir şekilde seslendirmelerine yardımcı olabilir. Öğrencilerin zorlu eserlerle kademeli olarak karşılaşmaları sağlanabilir. Bu sayede, öğrencilerin kendilerine olan güvenleri artabilir ve daha zor eserleri daha başarılı bir şekilde seslendirebileceklerine olan inançları güçlenebilir. Nefes alma ve rahatlama tekniklerinin öğretilmesi, öğrencilerin stres ve kaygıyla başa çıkmalarına yardımcı olabilir.

Öğrencilerin derste yaşadığı zaman yönetimi ve ders hazırlığı zorluklarına yönelik olarak; derse daha iyi hazırlanmaları için zaman yönetimi ve planlama becerileri konusunda rehberlik edilebilir. Öğrencilere her ders sonunda, bir sonraki ders ile ilgili bilgilendirme yapılarak, onların derse hazır bulunmuşluğu sağlanabilir.

Öğrencilerin repertuar derslerinde yaşadığı motivasyon düşüklüğüne yönelik, ders öncesinde motivasyonlarını artıracak aktiviteler yapmaları için teşvik edilebilir. Müzik dinleme, kısa bir yürüyüş yapma veya derse başlamadan önce kısa bir meditasyon gibi aktiviteler, öğrencilerin zihinsel ve duygusal olarak hazırlanmalarına yardımcı olabilir. Öğrencilerin derslere daha iyi hazırlanmaları ve motivasyonlarını korumaları için uygun bir uyku düzeni oluşturmaları teşvik edilebilir. Yeterli uyku almak, öğrencilerin derslerde daha odaklı olmalarını sağlar ve motivasyonlarını artırır. Grup çalışmaları, öğrencilerin birbirlerine destek olmalarını sağlar ve motivasyonlarını artırır. Her öğrencinin farklı motivasyon stratejileri olabilir. Öğrencilere kendi motivasyonlarını artırmak için neyin işe yaradığını keşfetmeleri ve bu stratejileri uygulamaları konusunda destek verilebilir. Öğretmenler, öğrencilerin motivasyon düzeylerini gözlemleyerek ve onların bireysel ihtiyaçlarını dikkate alarak dersleri düzenleyebilirler. Örneğin, daha interaktif ve ilgi çekici ders materyalleri kullanarak veya öğrencilere daha fazla sorumluluk vererek motivasyonlarını artırabilirler.

Bu araştırma nicel yöntem ile farklı ve daha büyük gruplarla da çalışılabilir. Böylece öğrencilerin TSMR dersine ilişkin görüşleri farklı açılardan incelenip değerlendirilebilir. Ayrıca yapılan araştırmalar sonucunda, TSMR dersine yönelik öğrenci ve öğretmen görüşlerini araştıran çalışmaların oldukça az sayıda olduğu görülmüştür. Bu dersin öneminin ve işleyişinin tespit edilerek tüm konservatuvarlarda sistemli, etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

TSMR dersi geniş bir alanı içine alan bir ders olduğu için, dersin yürütücüleri mûsikî edebiyatı, şiir çözümlemeleri, telaffuz, usûl, üslup ve tavır gibi konularda kendilerini geliştirmelidir.

Etik Beyan

“Konservatuvar Öğrencilerinin Türk Sanat Müziği Repertuarı Dersine Yönelik Görüşleri” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Gerekli olan etik kurul izinleri Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 17.06.2022 tarih ve 159575 sayılı toplantısında alınmıştır

Çatışma Beyanı

Araştırma ile ilgili diğer kişi veya kurumlarla yaşanabilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Behar, C. (1987). *Klasik Türk Musikisi Üzerine Denemeler* (1. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Behar, C. (1992). *Zaman, Mekân, Müzik-Klasik Türk Musikisinde Eğitim (Meşk), İcra ve Aktarım*. İstanbul: Afa Yayıncılık.
- Behar, C. (2008). *Musikiden Müziğe Osmanlı/Türk Müziği: Gelenek ve Modernlik* (2. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020), *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Delice, S. (2008). Türk Müsiki İcrası ve Bir İlkellik Örneği Olarak Meral Uğurlu. *Musikşinas*, (10), 307-316.
- Fanton, C. (1987). *18.Yüzyılda Türk Müziği* (1. Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Gedik, G. (2005). Bekir Sıdkı Sezgin, Dinî Müsiki ve Meşk Usülü. *Musikşinas*, (7), 100-104.
- Glesne, C. (2014). Kelimelerin Uçmasını Sağlamak: Görüşme Yoluyla Anlamak. (Çev: P. Yalçınoğlu). *Nitel Araştırmaya Giriş* (Çev. Edt: A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu) (ss. 139-191). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güray, C. (2011). *Bin Yıllın Mirası*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Halıcı, F. (1986). *Türk Musikisinin Dünü Bugünü Yarını*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Kardeş, T. (2013). *Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki klâsik Türk müziği üslûp ve repertuar eğitiminin içerik ve yöntem bakımından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Merriam, S. B. (2015). Nitel Araştırma Türleri. (Çev: F. Koçak Canbaz ve M. Öz). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama için Bir Rehber [Qualitative Research A Guide to Design and Implementation]* (Çev. Edt: S. Turan) (ss. 21-29). İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Öztüfekçi, Y. M. (2022). Türk Müziği Konservatuvarlarında Okutulan Repertuar Dersinin Edindirdiği Mesleki Kazanımlara İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Turkish Studies*, 17(6), 1603-1615. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.64057>
- Sayan, E. (2003). *Müziğimizde Dair* (1. Baskı). Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim.
- Tanrıkorur, C. (2016). *Osmanlı Dönemi Türk Musikisi* (4. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tura, Y. (2017). *Türk Musikisinin Mes'eleleri* (3. Baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Yahya Kaçar, G. (2012). *Türk Musikisi Üzerine Görüşler (Analiz ve Yorumlar)* (2. Baskı). Ankara: Maya Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Turkish music, a product of millennia-long rich history shaped by migrations, conquests, and cultural interactions, serves as a mirror reflecting the emotions, experiences, and lives of people across a vast geography. Turkish art music, with its deep cultural roots and rich historical background, constitutes a significant component of Turkish music. Its rich modes and distinctive tonal execution form a crucial part of the cultural mosaic. The mentor-apprentice relationship employed in its transmission defines the learning process of Turkish music. Memory, a pivotal element in transmission, establishes the foundation of the rehearsal method; however, the integration of notation has facilitated the accurate transfer of compositions to future generations. Therefore, the Turkish music education system has evolved by maintaining the tradition of rehearsal while incorporating musical notation. Following the closure of the Mehterhane, a significant music education institution of the Ottoman Empire, Turkish and Western music education continued at Darülelhan, known as the first conservatory. Conservatories play a vital role in transforming individuals aspiring for music education into professionals. Repertoire courses are essential in imparting music culture, history, and aesthetic understanding to students. The Turkish Folk Music and Turkish Art Music Repertoire Course provides an opportunity for students to comprehend the depth of Turkish music beyond just learning compositions. Covering various forms, lyrics, composers, and stage etiquette, this course proves to be versatile and essential. With these features, TSMR course contributes to broadening students' perspectives and enriching the course. The research aims to examine conservatory students' views on TSMR course, offer new perspectives for effective course design, identify students' expectations and challenges, and understand the role of TSMR course in transmitting the Turkish music tradition and enhancing students' musical abilities. In the research, answers were sought to questions such as what contributions TSMR course (Technical Vocational High School) makes to students' professional lives, what are the opinions of students regarding the teaching strategies, methods, and techniques used in TSMR course, what are the views of students on the measurement and evaluation methods used in TSMR course, what challenges students face in TSMR course, what are the solutions proposed by students for the challenges related to TSMR course, or what can be done to make TSMR course lectures effective. The study utilizes a fundamental qualitative research design and semi-structured interviews. Qualitative research, which is fundamentally based on theory building, is an approach that prioritizes the investigation and understanding of social phenomena within their respective contexts (Yıldırım and Şimşek, 2018).

According to Koçak Canbaz and Öz (2015), for researchers conducting basic qualitative research, it is essential to explore how individuals assess their lives, construct their worlds, and comprehend their experiences (Merriam, 2015). The study group comprises 2nd, 3rd, and 4th-year students studying at Tokat Gaziosmanpaşa University State Conservatory. The most significant feature of the semi-structured interview technique, used as a data collection tool, is its ability to gather information about unnoticed aspects and provide opportunities for explanations from various perspectives regarding the observed phenomena (Yalçınkaya, 2014). The interviews were recorded using a voice recorder. Content analysis, used for data analysis, enables working through indirect ways and technically aims to determine human behaviors and nature (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2020). During the data analysis stage, the audio recordings of the interviews conducted by the researcher were listened to and transcribed. Later, the transcripts of the interviews were coded, categorized, and rearranged based on expert opinions. In the research, expert opinions have enhanced the internal validity of the study. To ensure external validity, the research stages were explained in detail. In order to increase internal reliability, codes were validated based on expert opinions. The obtained data were presented with direct quotations, ensuring internal reliability. Overall, students' responses indicate that repertoire lessons are not only about acquiring musical knowledge but also hold great significance for professional development, teaching skills, stage experience, academic career, performance skills, financial and spiritual gains, and the continuity of culture. Methods such as demonstration, observation, narration, show and practice, question and answer, repetition, and problem-solving positively contribute to students' musical development, understanding, and application skills. Indeed, various studies conducted by Kardeş (2013) and Öztüfekçi (2022) also reach the same conclusion. The overall opinions of students regarding the assessment and evaluation methods used in TSMR course, the content of assessment tools, evaluation reliability, in-class performance and findings revealed when focusing on key elements such as attitudes toward the course suggest a positive perception that assessment processes are conducted fairly, reliably, and in a manner that accurately reflects students' real performance. Responses to a question about difficulties encountered in TSMR course reveal that challenges arise from technical skills, motivation, performance anxiety, and self-confidence. Individual effort, careful evaluation by teachers, and strategies to enhance student motivation are suggested to overcome these challenges. Student-proposed solutions, including technical practice, class duration, sleep routine, imitation, attitude toward Turkish music, performance anxiety, communication with teachers, and self-awareness, can contribute to their musical development. These recommendations may enhance the effectiveness of the Repertoire Course, fostering individualized learning and more effective communication in music education. Additionally, student opinions indicate that adjustments in areas such as individualization, technical preparation, and assignment delivery in TSMR course instruction could enhance student satisfaction and make the learning process more effective. Teachers adopting a student-centered instructional approach by paying attention to these suggestions may contribute to achieving more successful outcomes in music education.